

Підвищення енергоефективності - найшвидший і найменш затратний спосіб вирішення питань енергетичної безпеки, екологічних та економічних проблем. Тому, енергозаощаджувальна політика держави є стратегічною та однією з основних для досягнення сталого розвитку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про енергозбереження» - Редакція від 23.07.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>.

2. ODYSSEE and MURE Databases. Energy Efficiency Trends and Policies In Industry [Електронний ресурс] / ODYSSEE and MURE Databases – Режим доступу до ресурсу: <https://www.odyssee-mure.eu/publications/br/energy-efficiency-trends-policies-industry.pdf>.

*Сакаль Оксана Володимирівна,
доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
Третяк Наталія Антонівна, кандидат економічних наук,
відділ проблем економіки земельних і лісових ресурсів,
ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку» НАН України*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Не зважаючи на значний поступ в усвідомленні, постановці й нормативному закріпленні проблеми зміни клімату як світовою спільнотою загалом, так і окремими країнами, а також наразі вжитих заходах щодо попередження, пом'якшення й адаптації до кліматичних збурень, тенденції їх результативності на всіх рівнях є недостатньо задовільними. Міжурядовою групою експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) у спеціальній доповіді [1] з високою ймовірністю відзначено, зокрема, що глобальне потепління досягне 1,5 °С протягом 2030–2052 рр., якщо продовжуватиметься існуючими темпами; потепління в результаті антропогенних викидів не припинятиметься тривалий час і буде причиною подальших довгострокових змін в кліматичній системі, а ризики, пов'язані зі зміною клімату, для природних і антропогенних систем вищі у випадку глобального потепління на 1,5 °С порівняно із сучасними, але нижчі, ніж у випадку потепління на 2 °С.

Україна для реалізації зобов'язань щодо зміцнення глобального реагування на загрозу зміни клімату в контексті сталого розвитку та

зусиль з викорінення бідності ухвалила низку документів державного стратегічного планування, серед яких, насамперед, відзначимо Паризьку угоду (ратифіковано Законом України № 1469-VIII від 14.07.2016), Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. № 2697-VIII, Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р) і План заходів щодо її виконання (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 878-р), а також прийнятий на засіданні Кабінету Міністрів України 8 липня 2018 р. стратегічний документ переходу економіки України на модель низьковуглецевого розвитку – Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Зазначене також сприятиме забезпеченню національних інтересів, зростанню суспільного добробуту та досягненню Цілей сталого розвитку, визначених Організацією Об'єднаних Націй, зокрема, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019.

Вирішення проблеми більшістю дослідників вбачається у переході до низьковуглецевої економіки (наприклад, [2, 3]). Відзначимо, що вартість боротьби зі зміною клімату оцінюють як рівнозначну витратам на перехід до низьковуглецевої економіки [3].

Парадигму низьковуглецевої, або вуглецево-нейтральної, економіки найчастіше розглядають через призму розвитку технологій в енергетичному секторі, а вирішення проблеми зміни клімату лежить у площині поширення низьковуглецевих технологій, зокрема, відновлюваної, ядерної і водневої енергетики. Тоді як потенціал природокористування – неенергетичних секторів у сфері землекористування, сільського, водного і лісового господарства, поводження з відходами (відповідно до класифікації МГЕЗК) – у науковому пошуку можливостей, викликів і бар'єрів досягнення цілей низьковуглецевого (вуглецево-нейтрального) розвитку залишається поза увагою більшості суб'єктів, що приймають стратегічні рішення. Такий підхід властивий більшості країн, які розвиваються, в т.ч. Україні, і окремим розвиненим країнам, що пояснюється найбільшим внеском енергосектора у загальний обсяг викидів парникових газів. Тоді як застосування інструментів досягнення визначених цілей в неенергетичних секторах може бути більш дієвим, конкурентним і менш витратним.

Іншим аспектом активізації досліджень низьковуглецевої, або вуглецево-нейтральної економіки з точки зору якості сучасного

економічного зростання і пошуку інноваційних моделей, які забезпечують збалансований еколого-економічний взаємодії стала концепція зеленого зростання, що передбачає якісну трансформацію виробництва і споживання, інтеграцію зелених принципів в систему стратегічного планування і бюджетування, екологізацію бізнесу та інфраструктури. Пріоритетною рисою зеленої економіки також є радикальне підвищення енергоефективності.

Завдяки саме прогресивності положень низьковуглецевої економіки у частині практичної реалізації більш гармонійного узгодження економічних, соціальних і екологічних аспектів розвитку, скорочення викидів в рамках всього ланцюжка створення вартості така модель розвитку дасть змогу подолати екстенсивний підхід до природокористування, властивий економіці України [4], раціонально й стратегічно враховувати природоресурсні обмеження.

Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року визначає узгоджене зацікавленими сторонами національне бачення щодо відокремлення подальшого економічного зростання та соціального розвитку держави від збільшення викидів парникових газів [5].

Виходячи з визначення зазначеної Стратегії як інструменту державного управління і формування, низьковуглецевий розвиток означає кліматично відповідальну поведінку бізнесу та громадян, а на міжнародному рівні – підтримку глобальної мети стабілізації концентрацій парникових газів відповідно до сценарію утримання приросту глобальної середньої температури в межах менше 2 °C від доіндустріального рівня.

Дієві політика й регулювання є основою всієї суспільної діяльності в умовах зміни клімату. Перехід до низьковуглецевої економіки полягає в масштабності цього економічного явища, його глобальності. Стратегічні рішення щодо цього повинні охоплювати такі аспекти як активне скорочення викидів, інкорпорування зусиль багатьох секторів економіки, прийнятність різними країнами й регіонами, фінансово ефективними, справедливими для різних груп стейкхолдерів. Очевидно, що рішення стосуватимуться не лише залежних від стабільності клімату сфер суспільних відносин [3, с. 56].

Отже, існує об'єктивна необхідність взаємоузгодження економічних та екологічних імперативів розвитку економіки, а також забезпечення економічного зростання без збільшення викидів парникових газів саме неенергетичних секторів (декарбонізація), сприяння посилення адаптаційної спроможності, зміцнення опірності та зниження вразливості до зміни клімату, щоб зробити внесок до сталого

розвитку та забезпечити адекватне адаптаційне реагування у контексті температурної цілі – стримання зростання глобальної середньої температури нижче 2 °С понад доіндустріальні рівні і докладання зусиль з метою обмеження зростання температури до 1,5 °С понад доіндустріальні рівні тощо.

Список використаних джерел та літератури:

1. Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Електронний ресурс] / IPCC [Masson-Delmotte V., P. Zhai, H.-O. Pörtner et al. (eds.)], 2018. – Режим доступу: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/05/SR15_SPM_version_report_LR.pdf.

2. Порфирьев Б.Н. Парадигма низкоуглеродного развития и стратегия снижения рисков климатических изменений для экономики / Порфирьев Б.Н. // Проблемы прогнозирования. – 2019. – № 2. – С. 3–13.

3. Pathways to a Low-Carbon Economy: Version 2 of the Global Greenhouse Gas Abatement Cost Curve [Електронний ресурс] / McKinsey & Company, 2009. – Режим доступу: <http://www.mckinsey.com/businessfunctions/sustainability-and-resourceproductivity/our-insights/pathways-to-alow-carbon-economy>.

4. Сакаль О. В. Природно-ресурсные комплексы и их влияние на развитие экономики Украины / О. В. Сакаль, Н. А. Третьяк // Пространственная экономика. – 2015. – № 1. – С. 135–143.

5. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [Електронний ресурс] / Рішення Кабінету Міністрів України від 8 липня 2018 р. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/Proekt/LEDS_ua_last.pdf.

*Пасічник Катерина Миколаївна, аспірантка
Київського національного університету будівництва і
архітектури,*

ЕНЕРГЕТИЧНА КРИЗА УКРАЇНИ В 1990-І РОКИ

Актуальність полягає в тому, що енергетична криза України в 1990-і рр.. практично не досліджувалася з історичної точки зору. Саме перша хвиля енергетичної кризи 90-х стала поштовхом до формування стратегії енергетичної безпеки країни. Вивчення цього періоду і явища